

Ref: 22/00739-2

Dato: 22.06.2022

Høringsnotat om endring av regler for saksbehandling i liturgisaker

Bakgrunn

Kirkens liturgier er en vesentlig del av kirkens praksis. Den norske kirkes regler for saksbehandling i liturgisaker skal legge til rette for gode prosesser og kvalitetssikrede vedtak knyttet til kirkens liturgier.

Det er Kirkemøtet som gjør endelig vedtak i liturgisaker, i tråd med Kirkeordningen § 28 om Kirkemøtets oppgaver:

Kirkemøtet er Den norske kirkes øverste representative og besluttende organ og fastsetter kirkens grunnlag og lære og alle liturgier og gudstjenstlige bøker i kirken.

Frem til Kirkemøtets endelige vedtak har dagens regler for saksbehandling tre faser:

1. Igangsettelse
2. Arbeid med liturgi som skal sendes på høring
3. Bearbeiding etter høring og endelig vedtak i Kirkemøtet

I alle disse tre fasene av saksbehandlingen i liturgisaker behandler både Kirkerådet og Bispemøtet saken. Dette sikrer at Kirkerådets ledelse på sentralt nivå og Bispemøtets særskilte ansvar for kirkens lære henger godt sammen (se kirkeordningen §30 Kirkerådets oppgaver, særlig fjerde og femte ledd og §31 Bispemøtet).

Dagens regler for saksbehandling

Gudstjenester og kirkelige handlinger

Dagens regler for saksbehandling i liturgisaker er omfattende og grundig. Dette henger sammen med forståelsen av at liturgier uttrykker kirkens lære og at bred forankring er avgjørende for liturgier som er forpliktende og anvendes over flere tiår.

I dag behandles alle liturgisaker minimum ti ganger og fra igangsettelse til endelig vedtak tar det omkring halvannet år. Saken er da behandlet én gang av nemnd for gudstjenesteliv, tre ganger av Bispemøtet, fire ganger av Kirkerådet, én gang av Kirkemøtet og som regel minst én gang av hver høringsinstans. Før og etter hver av disse behandlingene arbeider saksbehandlere i de ulike organene med saken.

Det er flere argumenter for å fortsette dagens regler for saksbehandling knyttet til liturgier i Den norske kirke.

Ifølge tjenesteordning for menighetsprester §7 skal presten:

... utføre sin tjeneste i samsvar med Den norske kirkes ordninger. Gudstjenester og kirkelige handlinger forrettes etter de fastsatte liturgier. Liturgier og ordninger kan bare fravikes når de selv hjemler det.

Ved forvaltningen av Den norske kirkes ordninger formidles Den norske kirkes teologi til mange mennesker i folkekirken.

Gudstjenesten er sentral i Den norske kirkes teologi og selvforståelse. Kirkelige handlinger som forrettes etter liturgier for dåp, konfirmasjon, vigsel og gravferd, markerer viktige hendelser i menneskers liv og fortolker disse hendelsene teologisk.

Liturgisk ressursmaterieell

I møte med sin samtid, har Den norske kirke behov for kontinuerlig liturgisk utvikling. Under ledelse og tilsyn av lokalkirken utvikles og brukes liturgier som f.eks. tidebønner, temagudstjenester og kveldsgudstjenester. Disse liturgiene er ikke vedtatt av Kirkemøtet og blir omtalt som *liturgisk ressursmaterieell*.

En del av dette ressursmaterialet er sendt til Den norske kirke nasjonalt og lagt ut som liturgiske ressurser på ressursbanken.no. I forbindelse med omleggingen av ressursbanken.no har Kirkerådet vedtatt at Nemd for gudstjenesteliv (NFG) er redaksjon for det liturgiske materialet som legges ut (KR 21/22). Med dette har Den norske kirke fått et nasjonalt fagorgan som fortløpende kvalitetssikrer liturgier som gjøres tilgjengelig fra nasjonalt hold, samtidig som lokalkirken fortsetter med å utvikle og bruke liturgisk ressursmaterieell.

Behov for endringer

Denne saken fremmes for å skape en større fleksibilitet knyttet til utviklingen av liturgier. Det forslås ikke endringer i reglene for saksbehandling av liturgier for hovedgudstjeneste, eventuelle liturgier for faste dager i kirkeåret og liturgier for dåp, konfirmasjon, vigsel og gravferd. Endringen i regelverket gjelder saksbehandlingen av liturgier som f.eks. vigsling av ansatte, bygg, interiør, sognebud og velsignelse av hus og hjem.

Forsøkssaker

Dagens regelverk har en paragraf om forsøksordninger. Der står det:

§ 7. Liturgiske forsøkssaker

Liturgiske forsøkssaker behandles etter reglene her, men vedtak fattes av Kirkerådet. I liturgiske forsøkssaker skal de nærmere vilkårene for ordningen, blant annet med hensyn til omfang og varighet, være klarlagt før vedtak fattes.

Når en forsøkssak er vedtatt av Kirkerådet, avgjør menighetsrådet om menigheten skal ta ordningen i bruk, med mindre noe annet blir særskilt bestemt. Aktuelle medarbeidere i menigheten skal gis mulighet til å uttale seg i saken. Menighetsrådet skal vurdere om menighetsmøtet bør få uttale seg i saken.

Kirkerådet skal orientere Kirkemøtet om vedtak som er gjort i liturgiske forsøkssaker. Etter forsøksperioden tar Kirkerådet stilling til om saken skal fremmes for Kirkemøtet og avgjør om det skal gjennomføres ytterligere utredning eller høringer, jf. § § 3-5

Så langt det er kjent, har Kirkerådet ikke igangsatt liturgiske forsøkssaker de siste 10 årene.

Når reform av hovedgudstjenesten nå er avsluttet, og liturgier for vigsel, dåp og konfirmasjon er revidert, framstår det ikke som umiddelbart nødvendig å bruke regler om Liturgiske forsøkssaker de nærmeste årene.

Biskopenes myndighet i forsøkssaker

Kirkemøtet ba i 2004 Kirkerådet om å delegere myndigheten til å godkjenne liturgiske forsøk (forsøkssaker) til biskopene (KM 10/04). Dette skjedde i en periode med pågående gudstjenestereform og er bakgrunnen for det som står i §1 i gjeldende regler for saksbehandling for liturgisaker:

Reglene gjelder ikke for liturgisaker som vedtas av biskopen.

Denne setningen foreslås tatt ut i det nye regelverket.

Biskopenes myndighet i til å godkjenne mindre avvik

Om biskopenes myndighet til å godkjenne mindre avvik vedtok Kirkemøtet i 2004:

Kyrkjemøtet delegerer til biskopane mynde til å godkjenne mindre avvik frå dei gjeldande liturgiske ordningane. Vedtaket trer i kraft straks.

I nytt regelverk foreslås det at dette tas inn i §1 gjennom setningen:

Biskopen har myndighet til å godkjenne mindre avvik fra de gjeldende liturgiske ordningene.

Administrativ forenkling

For at Den norske kirkes liturgier skal ha legitimitet i folkekirken, er det viktig med kvalitetssikrede beslutninger. Forslaget om en tredeling av saksbehandlingen i liturgisaker vil gi en administrativ forenkling. Dette sikrer at kirkens ressurser kan bli brukt mest mulig hensiktsmessig, samtidig som lokalkirken får kvalitetssikret liturgisk ressursmaterieell og forpliktende liturgier.

Forslag til endring

På bakgrunn av dette, foreslås det at liturgisaker kan behandles på en av tre ulike måter:

1. Dagens regler for saksbehandling i liturgisaker (Reglenes kapittel 2)
Videreføring av dagens regler for saksbehandling i liturgisaker når det gjelder liturgi for hovedgudstjenesten og andre liturgier for faste dager i kirkeåret, og liturgier for dåp, konfirmasjon, vigsel og gravferd. Dette innebærer involvering av Nemnd for gudstjenesteliv, høring, vedtak i Kirkerådet og Bispemøtet og endelig vedtak i Kirkemøtet.
2. Ny, forenklet saksbehandling av liturgisaker (Reglenes kapittel 3)
Liturgier som er forpliktende i Den norske kirke, men ikke faller inn under punkt én, foreslås behandlet etter følgende prosess:
 - a. Bispemøtet vedtar ønske om igangsettelse
 - b. Kirkerådet behandler sak om igangsettelse
 - c. Nemnd for gudstjenesteliv forbereder saken
 - d. Bispemøtet behandler saken
 - e. Bispemøtets endringer i liturgien legges inn før saken sendes på høring.
 - f. Høring
Saken sendes på høring til de teologiske fakultetene, bispedømmerådene og andre instanser som den enkelte sak gjør det naturlig å høre. Alle høringer er i prinsippet åpne. Ved mindre liturgiske endringer kan slik høring utelates. Høringsfristen skal normalt være tre måneder, og ikke mindre enn seks uker.
 - g. Bispemøtet behandler saken

- h. Bispemøtets endringer i liturgien legges inn før saken sendes til Kirkerådet.
- i. Kirkerådet behandler saken i henhold til kirkeordningen § 30.

- 3. Kvalitetssikring av liturgisk ressursmaterieil på Ressursbanken.no
Som vedtatt av Kirkerådet (KR 21/22), er Nemd for gudstjenesteliv redaksjon for liturgiske ressurser på ressursbanken.no

En slik tredelingen vil skape større fleksibilitet enn dagens regler for saksbehandling i liturgisaker.

I forslaget til endrede regler for saksbehandling av liturgisaker, blir det videreført at Kirkerådets vedtak om igangsetting fordrer bispemøtets tilslutning. Biskopene er i tett kontakt med menighetenes liv og kjenner mangfoldet av liturgier i Den norske kirke. Deres myndighet til å godkjenne mindre avvik fra de gjeldende liturgiske ordningene bekreftes i de nye reglenes §1.

Det forsås å erstatte teksten i § 7 om liturgiske forsøksordninger med ny § 13:

§ 13 Liturgiske forsøkssaker

Kirkerådet kan gi nærmere regler for liturgiske forsøkssaker. Kirkerådet skal orientere Kirkemøtet om vedtak som er gjort i liturgiske forsøkssaker.

Etter forsøksperioden tar Kirkerådet stilling til om det skal igangsettes liturgisak.

På bakgrunn av dette sender Kirkerådet følgende regler på høring:

Høring: Regler for saksbehandling i liturgisaker

Kapittel 1

§ 1 Formål og virkeområde

Formålet med disse reglene er å sikre god behandling av liturgisaker som skal vedtas av Kirkemøtet eller Kirkerådet. Reglene gjelder ikke for arbeidet med samiske liturgisaker og liturgier på tegnspråk. Biskopen har myndighet til å godkjenne mindre avvik fra de gjeldende liturgiske ordningene.

Kapittel 2 gjelder liturgi for hovedgudstjenesten, eventuelle liturgier for faste dager i kirkeåret og liturgier for dåp, konfirmasjon, vigsel og gravferd.

Kapittel 3 gjelder for andre liturgier. Kirkerådet avgjør i tvilstilfeller om en liturgi behandles etter reglene i kapittel 2 eller 3.

Kapittel 4 gjelder alle liturgier som er vedtatt av Kirkemøtet eller Kirkerådet.

Kapittel 2

§ 2 Igangsetting av en liturgisak. Anmeldelse til Kirkemøtet

Liturgisaker som ønskes utredet, igangsettes etter vedtak i Kirkerådet og med Bispemøtets tilslutning.

Instansene som er regnet opp i Kirkemøtets forretningsorden §§ 2-1 og 2-2, kan anmelde en liturgisak for behandling i Kirkemøtet, men Kirkemøtet kan bare fatte endelig vedtak om ordninger dersom saken er forberedt i henhold til reglene her.

§ 3 Utredning

Nemnd for gudstjenesteliv (NFG) er Kirkerådets fagnemnd for liturgisaker og rapporterer til Kirkerådet.

NFG utreder liturgisaker og utarbeider forslag til liturgiske ordninger.

Konsekvenser av forslagene skal utredes, blant annet skal økonomiske konsekvenser tallfestes så langt det er mulig.

NFG kan, i samråd med Kirkerådet, oppnevne arbeidsgrupper til å arbeide med delspørsmål eller enkeltsaker.

§ 4 Høring

NFGs forslag til liturgi sendes Bispemøtet til uttalelse før Kirkerådet sender saken på høring til biskopene og de teologiske fakultetene.

Saken skal også sendes til bispedømmerådene og andre instanser som den enkelte sak gjør det naturlig å høre. Ved mindre liturgiske endringer kan slik høring utelates. Høringsfristen skal normalt være tre måneder, og ikke mindre enn seks uker.

§ 5 Behandling i Kirkerådet og i Bispemøtet

Kirkerådet behandler saken på nytt på bakgrunn av høringsprosessen og oversender saken deretter til Bispemøtet.

På bakgrunn av Bispemøtets uttalelse forbereder Kirkerådet saken til behandling i Kirkemøtet. Dersom Kirkerådet i saksforberedelsen til Kirkemøtet endrer sitt forslag vesentlig fra Bispemøtets tilråding, skal saken sendes Bispemøtet til ny uttalelse.

§ 6 Behandling i Kirkemøtet

Kirkemøtet fatter vedtak i saken i henhold til kirkeordningen § 28.

Kapittel 3

§ 7 Igangsetting av en liturgisak

Liturgisaker som ønskes utredet, igangsettes etter vedtak i Bispemøtet og Kirkerådet.

§ 8 Utredning

Nemnd for gudstjenesteliv utarbeider forslag til liturgi.

§ 9 Behandling i Bispemøtet

Bispemøtet behandler forslaget og gjør eventuelle endringer.

§ 10 Høring

Etter Bispemøtets behandling sendes saken på høring. Ved mindre liturgiske endringer kan høring utelates. Høringsfristen skal normalt være tre måneder, og ikke mindre enn seks uker.

§ 11 Behandling i Bispemøtet

Bispemøtet behandler saken på nytt på bakgrunn av høringsprosessen og oversender saken deretter til Kirkerådet.

§ 12 Behandling i Kirkerådet

Kirkerådet behandler saken i henhold til kirkeordningen § 30.

Kapittel 4

§ 13 Liturgiske forsøkssaker

Kirkerådet kan gi nærmere regler for liturgiske forsøkssaker. Kirkerådet skal orientere Kirkemøtet om vedtak som er gjort i liturgiske forsøkssaker.

Etter forsøksperioden tar Kirkerådet stilling til om det skal igangsettes liturgisak.

§ 14 Publisering

Liturgiske ordninger skal publiseres på en hensiktsmessig måte og så raskt som mulig.

§ 15 Utfyllende bestemmelser

Kirkerådet kan gi utfyllende bestemmelser.

Reglene trer i kraft straks og erstatter *Regler for saksbehandling i liturgisaker, vedtatt av Kirkemøtet 2004 og endret i 2018*.